

2023.

Ministarstvo
ekonomskog
razvoja

IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU AKCIONOG PLANA 2023-2024. NACIONALNE STRATEGIJE CIRKULARNE TRANZICIJE DO 2030. GODINE, ZA 2023. GODINU

Izvještaj pripremio: Direktorat za unapređenje konkurentnosti privrede

SADRŽAJ

I UVODNI REZIME	3
1.1. Realizovane aktivnosti u 2023. godini	4
1.2. Nerealizovane aktivnosti u 2023. godini	5
1.3. Najvažniji ostvareni rezultati i izazovi	5
1.4. Planirana i utrošena sredstva	7
II INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA	10
2.1. Opšti pregled	10
2.2. Napredak u ostvarivanju ciljeva	10
IV TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE	13
V PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD SPROVOĐENJA	55

Lista grafika

Grafik 1: Ukupan stepen realizacije aktivnosti (%).....	4
Grafik 2: Stepen realizacije po strateškim ciljevima (broj aktivnosti)	5
Grafik 3: Odnos planiranih i utrošenih sredstava po strateškim ciljevima (EUR).....	8
Grafik 4: Ukupni izvori finansiranja po planiranim aktivnostima (broj aktivnosti i %)	8
Grafik 5: Odnos planiranih i utrošenih sredstava po izvorima finansiranja (EUR)	9
Grafik 6: Stepen realizacije finansijskih sredstava po izvorima finansiranja (%).....	9

I UVODNI REZIME

Izveštaj o sprovođenju Akcionog plana 2023-2024. Nacionalne Strategije cirkularne tranzicije do 2030. godine, za 2023. godinu pripremljen je na osnovu Uredbe o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata („Službeni list Crne Gore br. 54/2018“), kao i metodoloških instrukcija dokumenata Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore: Metodologija razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata i Smjernice za izvještavanje o sprovođenju strateških dokumenata.

Nacionalna Strategija cirkularne tranzicije do 2030. godine (u daljem tekstu Strategija), s Akcionim planom za 2023. i 2024. godinu (u daljem tekstu Akcioni plan), usvojena je na sjednici Vlade Crne Gore 22. decembra 2022. godine. Strategija je usklađena sa svim prioritetima i ciljevima krovnih strateških dokumenata Crne Gore, kao i sa ostalim relevantnim strateškim dokumentima, čime se izbjeglo preklapanje aktivnosti i nekoherentnost sa drugim oblastima.

Ova Strategija predstavlja i odgovor na brojne međunarodne obaveze koje su definisane UN Agendom održivog razvoja do 2030. godine, Zelenim sporazumom EU, obavezama u okviru pregovaračkog procesa Crne Gore sa Evropskom unijom (EU) i brojnim obavezama definisanim u različitim sektorskim strategijama.

Uspostavljanjem ovog strateški važnog dokumenta, Crna Gora se pridružila inicijativi Evropske komisije kojom se potencira novi model ekonomskog rasta i razvoja, a važno je istaći i da je Crna Gora među svega 30 – ak zemalja u svijetu i još uvijek jedina zemlja u regionu koja ima kreiranu politiku održivog razvoja definisanu kroz koncept cirkularne ekonomije.

Cilj koji se želi postići sprovođenjem Nacionalne Strategije cirkularne tranzicije do 2030. ogleda se u sljedećih deset prioriteta:

- ✚ Povećanje konkurentnosti crnogorske ekonomije i postizanje održivog rasta;
- ✚ Podsticanje cirkularne tranzicije ključnih ekonomskih sektora;
- ✚ Dugoročni oporavak i jačanje otpornosti na buduće krize;
- ✚ Prilika da se ostvari ustavno opredjeljenje Crne Gore kao ekološke države u praksi;
- ✚ Ambicija da sinergetskim djelovanjem cirkularna i zelena ekonomija zažive kao način privređivanja i svakodnevnog življenja;
- ✚ Otvaranje novih – zelenih radnih mjesta koja podstiču razvoj lokalne zajednice;
- ✚ Očuvanje prirodnih resursa ;
- ✚ Poštovanje standarda zaštite životne sredine odnosno primjena koncepta cirkularne ekonomije u svim fazama poslovanja;
- ✚ Transformacija dosadašnjeg načina razmišljanja i poslovanja;
- ✚ Odgovor Crne Gore na međunarodne zahtjeve.

Sprovođenje Strategije i godišnjih akcionih planova odlikuje multisektorski i višedimenzionalan pristup, koji zahtijeva integraciju različitih mehanizama i princip unaprijed definisane podjele nadležnosti resorno odgovornih institucija u implementaciji politike. Upravljanje realizacijom aktivnosti podrazumijeva punu posvećenost Ministarstva ekonomskog razvoja, efikasnu i efektivnu saradnju sa svim resornim institucijama javnog i privatnog sektora, od nacionalnog do lokalnog nivoa, uz saradnju sa međunarodnim institucijama i organizacijama.

Predmetni Izveštaj predstavlja analizu ostvarenih strateških ciljeva, mjera i aktivnosti u 2023. godini, pripremljenih na osnovu inputa svih nadležnih institucija i aktera koji su prepoznati Akcionim planom.

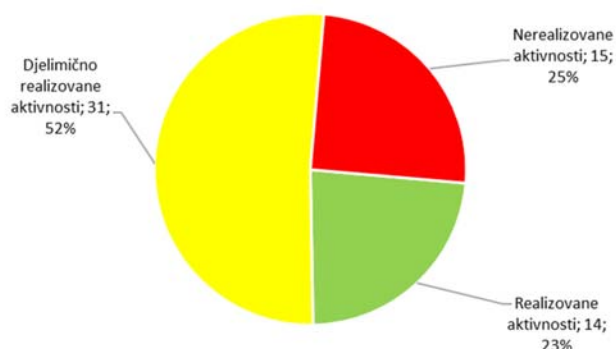
1.1. Realizovane aktivnosti u 2023. godini

Izveštaj o sprovođenju Akcionog plana 2023-2024. Nacionalne Strategije cirkularne tranzicije do 2030. godine, za 2023. godinu, predstavlja analizu ostvarenih operativnih ciljeva, mjera i aktivnosti definisanih godišnjim Akcionim planom, što ujedno predstavlja i prvu godinu praćenja samog strateškog dokumenta. Ministarstvo ekonomskog razvoja kao koordinator navedenog strateškog dokumenta kontinuirano je pratilo realizaciju mjera i aktivnosti na unapređenju razvoja politike cirkularne tranzicije.

Kako bi Izveštaj predstavljao realnu sliku realizacije Akcionog plana Nacionalne strategije cirkularne tranzicije do 2030. u procesu su aktivno učestvovali predstavnici Vlade i resornih ministarstava, javnog i privatnog sektora, akademske zajednice, kao i civilnog društva. U kreiranju ovog Izveštaja učestvovali su predstavnici Radne grupe za podsticaj zelene tranzicije oformljene na 11. sjednici Savjeta za konkurentnost, 05. aprila 2021. godine. Ova Radna grupa je i formalno formirana Rješenjem Ministarstva ekonomskog razvoja br: 004-305/22-14524/1 od 26.12.2022. godine.

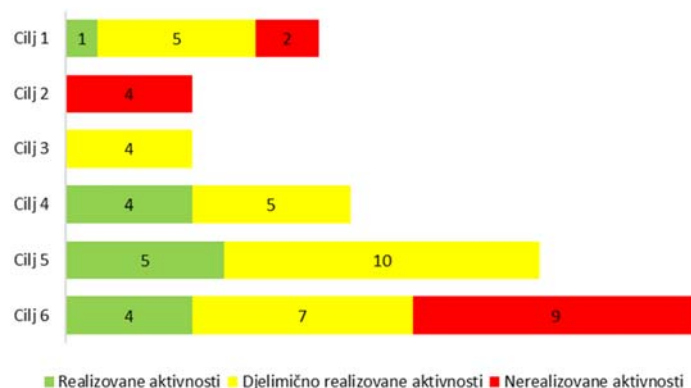
Prema dostupnim podacima u 2023. godini za šest strateških ciljeva i 13 operativnih ciljeva bila je planirana realizacija 60 aktivnosti. Od ukupnog broja planiranih aktivnosti 23% aktivnosti je u potpunosti realizovano, 52% aktivnosti djelimično realizovano (*kontinuirane aktivnosti*), dok 25% planiranih aktivnosti nije realizovano.

Grafik 1: Ukupan stepen realizacije aktivnosti (%)

Polazeći od strateških ciljeva uočava se da dinamika sprovođenja nije ista za svaki cilj. Najveći broj realizovanih aktivnosti je u okviru strateškog Cilja 5, ukupno pet, zatim Cilj 6 i 4 sa po četiri aktivnosti i Cilj 1 sa jednom aktivnošću. Cilj 2 nema realizovanih aktivnosti, odnosno za svih četiri, nije počela realizacija u izvještajnom periodu. Najveći broj nerealizovanih aktivnosti je u okviru Cilja 6, ukupno devet aktivnosti, dok su djelimično realizovane (kontinuirane) aktivnosti najbrojnije u Cilju 5 sa 10 aktivnosti.

Grafik 2: Stepen realizacije po strateškim ciljevima (broj aktivnosti)

1.2. Nerealizovane aktivnosti u 2023. godini

Najčešći razlozi koji su uticali da aktivnosti nijesu realizovane su:

- Aktivnosti se realizuju kontinuirano u dvogodišnjem ili višegodišnjem periodu.
- Zakonodavna regulativa i neophodne promjene u propisima. Određene aktivnosti nijesu mogle biti realizovane zbog čekanja na donošenje relevantnih zakona, podzakonskih akata i uspostavljanje mehanizama kontrole. Konkretno, nakon donošenja Zakona o prometu drveta i proizvoda od drveta, očekuje se početak realizacije odgovarajućih aktivnosti. Takođe, stupanje na snagu Zakona o upravljanju otpadom u aprilu 2024. godine, bez podzakonskih akata i uspostavljenih mehanizama kontrole (na čemu se intenzivno radi), onemogućilo je sprovođenje planiranih aktivnosti. Pored toga, ne postoje adekvatna zakonska rješenja koja bi obavezivala građevinske firme da uspostave sistem upravljanja građevinskim otpadom.
- Kašnjenje u pripremi i izradi dokumenata interne kontrole i sprovođenja internih procedura akreditacije kompanije koja sprovodi program sertifikacije.
- Nedostatak finansijskih sredstava.
- Projekti u toku i proceduralni razlozi. Neke aktivnosti su u fazi realizacije (pisanje projekata za izradu TOR i izradu pravilnika) ili čekaju odobrenje (predat projekat GEF na odobravanje).

1.3. Najvažniji ostvareni rezultati i izazovi

Na bazi definisanih indikatora za potrebe praćenja uspješnosti realizacije Strategije, u nastavku je data ocjena ostvarenog napretka po operativnim ciljevima, u okviru strateških ciljeva.

- Ostvaren napredak u promociji organske proizvodnje, tehnoloških inovacija u poljoprivredi, i održivom upravljanju akvakulturom. Pod operativnim ciljem unapređenja organske proizvodnje, pružena je podrška za 401 proizvođača, što je nadmašilo planiranih 350, i postignuto je 11 ugovora o saradnji sa prodajnim lancima. U skladu sa nacionalnim pravnim okvirom, Crna Gora kao država kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, preuzela je obavezu da u 2023. i 2024. godini uskladi nacionalno zakonodavstvo u oblasti organske proizvodnje sa relevantnim pravnim tekovinama EU. Iz tih razloga MPŠV kao svoj prioritetni zadatak odredilo je donošenje novog Zakona o organskoj proizvodnji i podzakonskih akata u cilju kontinuiranog postizanja usaglašenosti sa propisima Regulative (EU) 2018/848. Predlog Zakona o organskoj proizvodnji je u proceduri i očekuje se uskoro usvajanje istog. U sklopu unapređenja tehnoloških procesa, 17 proizvođača je dobilo

podršku za uvođenje inovacija u proces proizvodnje. U oblasti održivog upravljanja akvakulturom, uspješno je uspostavljena laboratorija za mrijest kamenice i proizvodnju mikro-algi, čime je ostvarena jedna od pet planiranih aktivnosti.

- Nije postignut napredak u unapređenju društvenih, ekoloških i ekonomskih funkcija šuma i njihove otpornosti na negativne uticaje klimatskih promjena, ruralni razvoj i bioekonomiju, iz razloga nedovoljnih finansijskih sredstava i ne donošenja adekvatnih zakonskih rješenja, što je omelo napredak u ovoj oblasti. Međutim aktivnosti su predviđene Nacrtom strategije razvoja šuma i šumarstva 2024-2029, što predstavlja uvod u reformu ovog sektora.
- Postignut djelimičan napredak u implementaciji održivih praksi u građevinskom sektoru i prostornom planiranju. Pripremljen je Nacrt Prostornog plana Crne Gore i predlog Zakona koji uređuje oblasti planiranja prostora i izgradnje objekata. Takođe, u toku je razmatranje i revizija predloženih zakonskih rješenja. Pored toga, pripremljen je Nacrt Programa razvoja građevinarstva sa principima cirkularne ekonomije.
- Ostvaren napredak u integraciji održivih praksi u turizmu i unapređenju turističke ponude u skladu sa ekološkim standardima. Uvedene su "zelene" vrste smještaja kroz realizaciju dvije aktivnosti, uključujući projektnu aktivnost sa sektorima građevinarstva, ekologije i poljoprivrede kroz IPARD III program i podršku za 40 korisnika za nabavku opreme u turizmu. Djelimično je realizovana aktivnost unapređenja zakonodavnog okvira zbog ne usvajanja predloženog Zakona. Unaprijeđen je razvoj "zelenih vrsta usluga" kroz dvije djelimično realizovane aktivnosti koje uključuju uvođenje oznake kvaliteta za zelene usluge i podršku poslovanju sa oznakom kvaliteta, ali su strukturne i kadrovske promjene usporile potpuno sprovođenje. Razvijen je program i akcioni plan za razvoj ruralnog turizma, a djelimično je realizovana aktivnost modernizacije turističko-ugostiteljskih objekata i plaža prema principima efikasnog korišćenja resursa. Unaprijeđena je infrastruktura i održivi transport kroz realizaciju aplikacije za audio-vodiča panoramskih puteva i kulturno-istorijskih znamenitosti, dok su planinarske staze uređene, ali sredstva za biciklističke staze i panoramske puteve nijesu planirana budžetom.
- Ostvaren značajan napredak u implementaciji cirkularne ekonomije i povećanju resursne efikasnosti u privredi. Podržano sedam privrednih subjekata u podsticanju inovacija za energetske efikasnost u industriji, 258 korisnika u oblasti energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije (OIE), četiri preduzeća kroz Programsku liniju za cirkularnu ekonomiju, dva projekta za optimizaciju proizvodnje putem inovacija, 37 preduzetnika i privrednih društava u procesu digitalizacije, izrađena Analiza stanja sa preporukama za razvoj poslovnog modela MMSP ka cirkularnom poslovanju, redovno ažuriranje informacija na portalu biznis.gov.me za podsticaj cirkularne ekonomije, angažovan konsultant za razvijanje klimatske strategije, u procesu evaluacije su projekti za kreditnu podršku za zeleno poslovanje, realizovano energetske preglede u osam malih i srednjih preduzeća (MSP), uvedene mjere za optimizaciju upotrebe energije u devet objekata javnog sektora, usvojena inicijativa Eko fonda za uvođenje električnih i hibridnih automobila za javni sektor, te započete aktivnosti za donošenje Smjernica za ozelenjavanje javne uprave.
- Ostvaren napredak u promociji i implementaciji cirkularne ekonomije, upravljanju otpadom, i koordinaciji za efikasno sprovođenje koncepta. Održan je Hackathon na temu cirkularne ekonomije, 11 radionica i seminara (329 učesnika) i konferencija sa fokusom na zelenu ekonomiju (167 učesnika), promocija benefita cirkularne ekonomije kroz deset događaja, četiri obuke, 15 promotivnih aktivnosti (sa 336 učenika i 11 škola), priprema se priručnik „Dobra servisna praksa u rashladnoj tehnici“, obučeno 30 državnih službenika o zakonskim mogućnostima za zelene javne nabavke, označavanje 40 proizvoda i jedne usluge iz 11 kompanija žigom „Dobro iz Crne Gore“ i u

toku je uvođenje predmeta iz oblasti cirkularne ekonomije u univerzitetski nastavni plan. Takođe, donijet je Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje sastava i količine komunalnog otpada na teritoriji jedinice lokalne samouprave, procijenjena su finansijska sredstava za realizaciju Akcionog plana za cirkularnu ekonomiju za 2023-2024, započeta je realizacija izrade Pilot projekta lokalnih mapa puta za cirkularnu tranziciju, koji će obuhvatiti tri regije (sjevernu, centralnu i južnu). Cilj je da se kroz projekat uradi detaljna analiza stanja i daju preporuke za ubrzani ekonomski održivi razvoj, koji će usloviti transformaciju poslovnih modela na principima cirkularne ekonomije. Ovaj dokument ima za svrhu podizanje svijesti javnosti i podsticanje promjene razmišljanja kako samih građana, tako cjelokupne lokalne zajednice u određenoj regiji, u pogledu efikasnog korišćenja prirodnih resursa i prilagođavanja i djelovanja u skladu sa principima cirkularne ekonomije. Sedam aktivnosti nije realizovano zbog nedonošenja adekvatnih podzakonskih rješenja i pripreme potrebnih dokumenata i pravilnika za sprovođenje aktivnosti. Međutim, intenzivno se radi na pripremi od strane resornih ministarstva, kako bi se postigla puna implementacija u predviđenim rokovima.

Strategija je usvojena u decembru 2022. godine, a Metodologijom za izradu strateških dokumenata Vlade Crne Gore, u maju 2023. uvela je dvije nove komponente od kojih se jedna odnosila na orodnjenost dokumenta tj. orodnjavanje mjera, aktivnosti, indikatora. Ipak, prilikom izrade Strategije mjere su definisane na način da se podjednako odnose na oba pola, posebno ako se uzme u obzir da su i tokom participativnog procesa izrade dokumenta veće učesnice imale žene.

U okviru Programa za unapređenje konkurentnosti privrede u 2023. ukupno je podržano **332** preduzeća, od čega su **141** vlasnice žene ili **42,46%** u ukupnoj vrijednosti subvencija od **831,280.64€**. Kroz Programsku liniju - vaučeri za žene i mlade, ukupno je podržano **42** preduzeća, od čega su **30** vlasnice žene ili **71,4%**. U okviru stateškog Cilja 5: Unaprijeđena konkurentnost privrede kroz diversifikaciju, inovacije i povećanje resursne efikasnosti, od četiri podržana preduzeća za podsticanje cirkularne tranzicije **jedno** je u vlasništvu žene sa podrškom od **10,000 EUR**, i od ukupne podrške MSP za digitalizaciju **53%** sredstava je dodijeljeno ženama vlasnicama preduzeća (**86.705 EUR**).

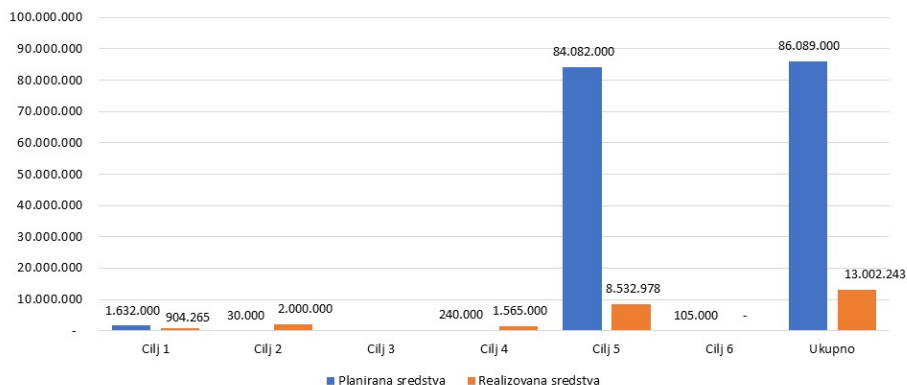
1.4. Planirana i utrošena sredstva

Za realizaciju aktivnosti koje su definisane Akcionim planom za 2023. godinu bilo je opredijeljeno ukupno 86,09 mil. EUR dok je realizovano 13 mil. EUR, odnosno 15% planiranih sredstava. Od ukupnog broja aktivnosti za 16 ili 27% u trenutku sačinjavanja izvještaja nijesu bili dostupni podaci o potrebi za izdvajanje finansijskih sredstava ili iznosu realizovanih sredstava u 2023. godini.

Najveći iznos planiranih sredstava je predviđen za realizaciju aktivnosti u okviru Cilja 5, ukupno 84,08 mil. EUR, dok za realizaciju aktivnosti u okviru Cilja 3 nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva. Za Cilj 2 i 4 realizovana sredstva u 2023. godini su značajno veća u odnosu na planirana. Naime, za aktivnosti u okviru Cilja 2 utrošena sredstva iznose 2.000.000 EUR, dok planirana 30.000 EUR, što ukazuje na značajno veći stepen realizacije, dok za Cilj 4 stepen realizacije je u značajnom porastu, s obzirom, da su planirana sredstva iznosila 240.000 EUR, a utrošena 1.565.000 EUR. Najmanji stepen realizacije je ostvaren za Cilj 6, za čije aktivnosti nije bilo utrošenih sredstava ili podaci nijesu bili dostupni ili nijesu bila potrebna dodatna finansijska sredstva ili iznos sredstava nije procijenjen.

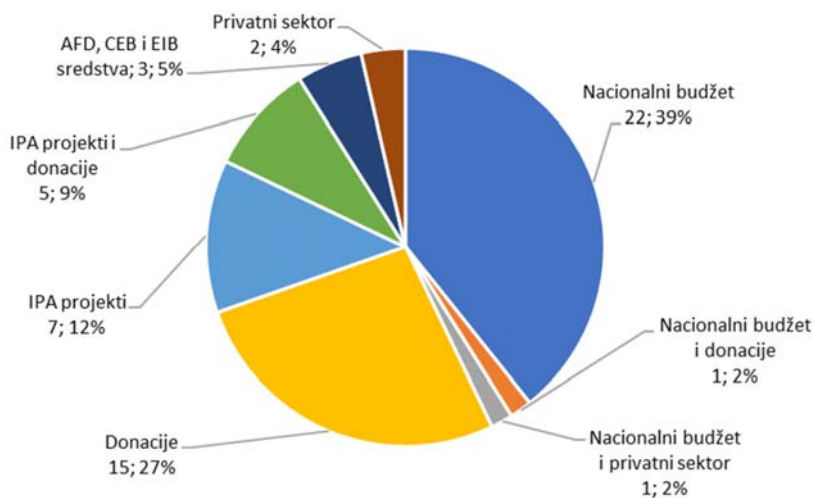
Kao jedan od značajnijih razloga koji su doprinijeli manjem utrošku planiranih sredstava mora se istaći da su sredstva u iznosu od **80.400.000€**, planirana u okviru Cilja 5, na raspolaganju privredi od strane Investiciono-razvojnog fonda, kroz fondove donatora - AFD, EIB, i CEB, i da ista, nažalost, **nijesu iskorišćena usljed nedostatka projekata koji bi zadovoljili tražene kriterijume i visokih troškova finansiranja (AFD, EIB, CEB).**

Grafik 3: Odnos planiranih i utrošenih sredstava po strateškim ciljevima (EUR)

Najveći broj planiranih aktivnosti u Akcionom planu finansira se iz sredstava nacionalnog budžeta (39%), donacija (27%), IPA projekata (18%), sredstava AFD, CEB i EIB (5%). Zajednička ulaganja IPA i donacija čini 9% ulaganja, privatni sektor učestvuje svega sa 4% ulaganja, dok su sredstva iz nacionalnog budžeta i donacija, i nacionalnog budžeta i privatnog sektora sa po 2%. Za 20% aktivnosti (12 od 60 aktivnosti) nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva.

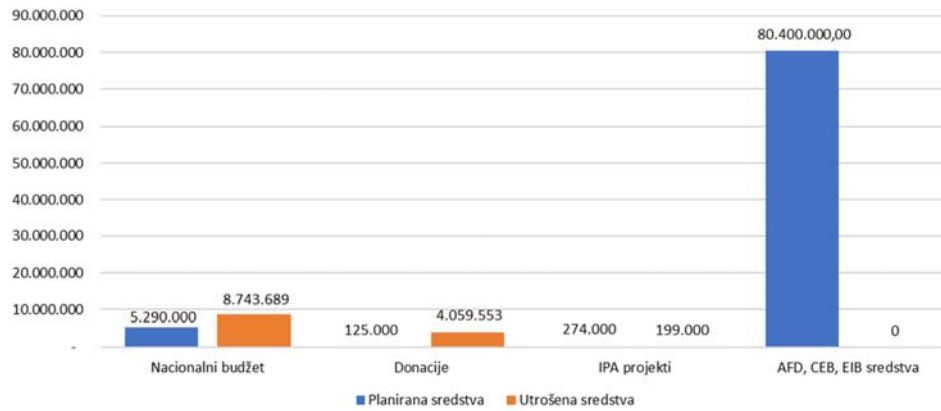
Grafik 4: Ukupni izvori finansiranja po planiranim aktivnostima (broj aktivnosti i %)

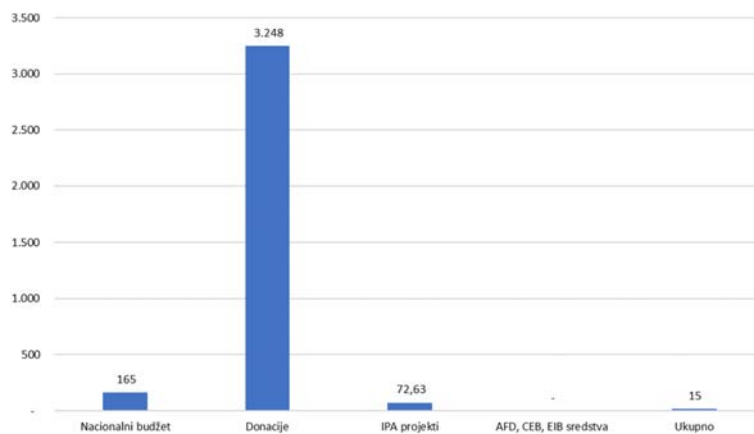
Polazeći od izvora finansiranja, najveći iznos planiranih sredstava je iz fondova AFD, CEB i EIB to 80,40 miliona EUR, dok je iz nacionalnog budžeta planirano 5,29 miliona, a iz donacija 125.000 EUR. Ukupan stepen realizacije iznosi 15% planiranog budžeta. Iz donacija i nacionalnog budžeta je potrošeno više sredstava za realizaciju aktivnosti tokom 2023. godine nego što je bilo planirano. Naime, iz donacija je utrošeno 4,06 miliona EUR, a planirano je 125.000 EUR, što znači da je stepen realizacije 3.248%. Iz nacionalnog budžeta potrošeno je 8,74 miliona EUR, dok su planirana sredstva iznosila 5,29 miliona EUR, odnosno stepen realizacije budžeta je 165%. Stepenn realizacije budžeta iz IPA projekata iznosi 72%.

Grafik 5: Odnos planiranih i utrošenih sredstava po izvorima finansiranja (EUR)

Grafik 6: Stepen realizacije finansijskih sredstava po izvorima finansiranja (%)

II INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA

2.1. Opšti pregled

U proteklom periodu ostvaren je napredak u implementaciji strateških ciljeva prema definisanim indikatorima. Posebno se ističe unapređenje organske proizvodnje, gdje je podržano 401 proizvođača, prema planiranih 350, uz ostvarenje 11 ugovora sa prodajnim lancima. U sektoru tehnoloških inovacija, 17 proizvođača je podržano za uvođenje novih tehnologija. Takođe, uspješno je uspostavljena laboratorija za mrijest kamenice i proizvodnju mikro-algi u oblasti akvakulture. Međutim, nema još uvijek vidljivog napretka u unapređenju društvenih, ekoloških i ekonomskih funkcija šuma, ruralnog razvoja i bioekonomije zbog nedostatka finansijskih sredstava i ne uspostavljanja adekvatne zakonske procedure. U sektoru građevinarstva i prostornog planiranja postignut je djelimičan napredak kroz pripremu zakonskih predloga i razmatranje Nacrta Prostornog plana i Programa razvoja građevinarstva. U turizmu je uvedeno više "zelenih" vrsta smještaja i unaprijeđena infrastruktura, dok su aktivnosti uvođenja oznake kvaliteta za zelene usluge i modernizacija turističkih objekata djelimično realizovane. U privredi je ostvaren značajan napredak u implementaciji cirkularne ekonomije, energetske efikasnosti i upravljanja otpadom, kroz podršku brojnim subjektima i izradu ključnih strategijskih dokumenata. Na kraju, u sektoru cirkularne ekonomije i upravljanja otpadom održane su važne edukativne aktivnosti i pripremljeni ključni dokumenti, dok je napredak u nekim aktivnostima usporen iz proceduralnih razloga i pripreme adekvatnih zakonskih rješenja.

2.2. Napredak u ostvarivanju ciljeva

Strateški cilj 1: Unaprijeđena stabilna ponude bezbjedne hrane u skladu sa principima cirkularne ekonomije

- **Operativni cilj 1: Unapređenje organske proizvodnje.** Planirane dvije aktivnosti. Dvije aktivnosti su djelimično realizovane i odnose se na mjere podrške iz Agrobudžeta za podsticanje organske proizvodnje i povećanja udjela domaćih poljoprivrednih proizvoda u ponudi. Podršku su dobila 401 proizvođača, u odnosu na 350 planiranih. Postignut dogovor sa prodajnim lancima/ugovor o saradnji je 11.
- **Operativni cilj 2: Unapređenje tehnoloških procesa.** Planirana jedna aktivnost. Djelimično realizovana jedna aktivnost koja se odnosi na podsticanje primjene inovativnih tehnologija i praksi u sektoru poljoprivrede. 17 proizvođača je dobilo podršku za uvođenje inovacija u proces proizvodnje
- **Operativni cilj 3: Održivo upravljanje akvakulturom.** Planirano pet aktivnosti. Jedna aktivnost je realizovana i odnosi se na uspostavljanje laboratorije za mrijest kamenice i proizvodnju mikro- algi.

Strateški cilj 2: Unaprijeđene društvene, ekološke i ekonomske funkcije šuma i njihova otpornost na negativne uticaje klimatskih promjena, ruralni razvoj i bioekonomija

- **Operativni cilj 1: Unaprijediti poznavanje stepena razvoja, implementacije i spremnosti politika i sektorskih strateških dokumenata.** Planirane četiri aktivnosti. Aktivnosti nijesu realizovane zbog nedostatka finansijskih sredstava i nepostojanja adekvatnih zakonskih rješenja, što se može prevazići ubrzanom reformom ovog sektora.

Strateški cilj 3: Održivo korišćenje prostora i svih resursa u izgradnji objekata

- **Operativni cilj 1:** Unapređenje oblasti građevinarstva i prostornog planiranja u skladu sa principima cirkularne ekonomije. Planirane četiri aktivnosti. Djelimično realizovane četiri aktivnosti koje se odnose na pripremu Nacrt Prostornog plana Crne Gore, pripremljen predlog Zakona kojim se uređuju oblasti planiranja prostora i izgradnje objekata i u toku je razmatranje i revizija predloženih zakonskih rješenja, pripremljen Nacrt Programa razvoja građevinarstva sa principima cirkularne ekonomije.

Strateški cilj 4: Unaprijeđen razvoj turizma na principima održivog razvoja

- **Operativni cilj 1:** Uvedene „zelene“ (ekološki prihvatljive) vrste smještaja. Planirane tri aktivnosti. Dvije aktivnosti realizovane i odnose se na realizaciju jedne projektne aktivnosti sa sektorima građevinarstva, ekologije i poljoprivrede kroz IPARD III program 2021-2027: Mjera 7 – diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja. Za drugu aktivnost je u okviru „Programa za podsticaj direktnih investicija u turizmu i ugostiteljstvu za 2023. godinu“ podržano 40 korisnika za nabavku opreme velike vrijednosti u turizmu. Jedna aktivnost je djelimično realizovana, a odnosi se na Unapređenje zakonodavnog okvira i ažuriranje postojećeg Priručnika za smještajne kapacitete, zbog strukturnih i kadrovskih promijena, kao i prolongiranja usvojanja predloženog Zakona.
- **Operativni cilj 2:** Unaprijeđen razvoj „zelenih vrsta usluga“. Planirane dvije aktivnosti. Dvije aktivnosti su djelimično realizovane, a odnose se na uvođenje oznake kvaliteta za zelene usluge u kroz zakon/podzakonske akte i programe za podršku i promociju poslovanja sa oznakom kvaliteta za zelene usluge, zbog strukturnih i kadrovskih promjena koje su usporile realizaciju aktivnosti i prolongiranje usvajanja predloženih zakonskih rješenja.
- **Operativni cilj 3:** Razvoj posebnih oblika turizma uz implementaciju inovativnih rješenja. Planirane dvije aktivnosti. Jedna aktivnost je realizovana i odnosi se na izradu programa i akcionog plana za razvoj ruralnog turizma. Druga aktivnost je djelimično realizovana i tiče se razvoja koncepta modernizacije turističko-ugostiteljskih objekata i plaža prema efikasnom korišćenju resursa i cirkularnih materijala.
- **Operativni cilj 4:** Unapređenje infrastrukture i održivog transporta u službi turizma. Planirane dvije aktivnosti. Jedna aktivnost je realizovana i odnosi se na izradu aplikacije za audio-vodiča panoramskih puteva (ruta) i kulturno – istorijskih znamenitosti za seoska domaćinstva. Druga aktivnost uključuje uređenje i održavanje planinskih i biciklističkih staza i panoramskih puteva (ruta) radi povezivanja turističkih atrakcija. Tokom 2023. godine su uređene planinarske staze, dok za uređenje biciklističkih staza i panoramskih puteva sredstva nijesu planirana budžetom.

Strateški cilj 5: Unaprijeđena konkurentnost privrede kroz diversifikaciju, inovacije i povećanje resursne efikasnosti

- **Operativni cilj 1:** Uspostaviti stabilan sistem i razviti mehanizme finansiranja za primjenu poslovnih modela cirkularne ekonomije. Planirano 15 aktivnosti. Pet aktivnosti je realizovano i odnose se podršku privrede za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji (podržano devet privrednih subjekata), urađena je Analiza stanja i definisane preporuke za razvoj poslovnog modela MMSP ka cirkularnom poslovanju, podržano 258 korisnika za energetska efikasnost i korišćenje OIE.
Djelimično (aktivnosti se sprovode *kontinuirano*) je realizovano 10 aktivnosti: četiri preduzeća podržana kroz Programsku liniju za cirkularnu ekonomiju, dva projekta za podsticati inovacije u funkciji optimizacije proizvodnje), 37 preduzetnika/privrednih društava podržano za promjenu

procesa digitalizacije, redovno se ažuriraju informacije u cilju podsticaja cirkularne ekonomije na portalu biznis.gov.me, izabran konsultant za razvijanje klimatske strategije, u toku je evaluacija projekata za dobijanje kreditne podrške za zeleno poslovanje, realizovano energetskih pregleda u osam MSP, uvedene mjere za optimizaciju upotrebe energije u devet objekata javnog sektora, usvojena informacija o inicijativi Eko fonda o uvođenju električnih i hibridnih automobila za potrebe javnog sektora, započete aktivnosti za donošenje Smjernica za ozelenjavanje javne uprave.

Strateški cilj 6: Stvoreno podsticajno okruženje za cirkularnu tranziciju

- ***Operativni cilj 1: Jačati kapacitete za primjenu koncepta cirkularne ekonomije i promovisati koncept na svim nivoima.*** Planirano sedam aktivnosti. Dvije aktivnosti realizovane: održan Hackathon na temu cirkularne ekonomije i 11 radionica i seminara (329 učesnika), jedna konferencija sa fokusom na zelenu ekonomiju (167 učesnika). Pet aktivnosti je djelimično realizovano i tiču se promocije o benefitima koje donosi primjena koncepta CE u okviru svakog od razvojnih sektora i za sve grupe zainteresovanih strana (10 događaja, četiri obuke, 15 promotivnih aktivnosti sa 336 učenika i 11 škola, priprema priručnika "Dobra servisna praksa u rashladnoj tehnici" u cilju promocije CE, 30 državnih službenika je završilo obuku o zakonskim mogućnostima u kontekstu primjene koncepta zelenih javnih nabavki u praksi, 40 proizvođača i jedna usluga iz 11 kompanija su nosioci žiga "Dobro iz Crne Gore", uvođenje predmeta iz oblasti CE u nastavni plan univerziteta.
- ***Operativni cilj 2: Unaprijediti upravljanje otpadom primjenom koncepta cirkularne ekonomije.*** Planirano 11 aktivnosti. Jedna aktivnost je realizovana i odnosi se na donošenje Pravilnika o metodologiji za utvrđivanje sastava i količine komunalnog otpada na teritoriji jedinice lokalne samouprave. Sedam aktivnosti nijesu realizovane zbog nepostojanja adekvatnih zakonskih rješenja i pripreme dokumenata i pravilnika.
- ***Operativni cilj 3: Unaprijeđen mehanizam koordinacije za sprovođenje koncepta CE.*** Planirane dvije aktivnosti. Jedna aktivnost je realizovana i odnosi se na procjenu finansijskih sredstava za realizaciju AP za CE 2023-2024. Druga aktivnost je djelimično realizovana, a tiče se izrade vodiča sa metodologijom za lokalne mape puta za CE.

IV TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE

**TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE AKCIONOG PLANA
ZA SPROVOĐENJE NACIONALNE STRATEGIJE CIRKULARNE TRANZICIJE DO 2030. ZA PERIOD 2023-2024. GODINE, ZA 2023. GODINU**

STRATEŠKI CILJ 1 UNAPRIJEĐENA STABILNA PONUDE BEZBJEDNE HRANE U SKLADU SA PRINCIPIMA CIRKULARNE EKONOMIJE										
Operativni cilj 1 Unapređenje organske proizvodnje										
Indikator učinka					Početna vrijednost (godina u kojoj imamo posljednje zvanično dostupne podatke)	Ciljna vrijednost za 2023.	Ciljna vrijednost za 2024.			
Broj sertifikovanih organskih proizvođača					446 u 2021. godini (MONSTAT)	35 novoprijavljenih	50 novoprijavljenih			
Sertifikovana površina organskih usjeva (u toku konverzije i potpuno konvertovana) i proizvodnja sa potpuno sertifikovane površine (MONSTAT)¹						5%	7%			
Sertifikovana organska stoka (MONSTAT)					2669 (MONSTAT)	3%	5%			
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A -Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ²	Preporuke za naredni period
1.1. Realizovati mjere podrške iz Agrobudžeta za podsticanje organske proizvodnje	IR: Stepen realizacije mjera iz Agrobudžeta za 2022. i 2023. Agrobudžet: Početna vrijednost 2022.: 334 korisnika /423,985.98 € Ciljna vrijednost 2023.: 350 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 401 proizvođača / 544,083.31 € Nacionalne mjere ruralnog razvoja	MPŠV	2023.	2024.	Kontinuirana aktivnost		900,000€	544,083€ 17,222.34 € 62,421.38 €	Agrobudžet Nacionalni budžet IPARD II	Nastavak implementacije aktivnosti planiranih u okviru Agrobudžeta.

¹ Početna vrijednost će biti definisana u saradnji sa Monstatom u I kvartalu 2023. godine

² A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

	<p>Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 10 korisnika (voćarstvo)/ 14,447.77 € 1 korisnik (malinarstvo) – 1,200.00€ 2 korisnika (povrtarstvo)/1,574.57€</p> <p>IPARD II Početna vrijednost 2022.: 7 korisnika/ 348,950.53 eura; Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 4 korisnika /62,421.38€</p>									
1.2. Povećati obavezni udio (%) domaćih poljoprivrednih proizvoda u ponudi	<p>IR: Postignut dogovor sa prodajnim lancima/ugovor o saradnji</p> <p>Početna vrijednost 2022: Broj postignutih dogovora sa prodajnim lancima/ugovor o saradnji</p> <p>Ciljna vrijednost 2023: Broj postignutih dogovora sa prodajnim lancima/ugovor o saradnji</p> <p>Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 11</p>	MPŠV PKCG	2023.	2024.	Kontinuirana aktivnost		200,000€	<i>Nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva</i>	Agrobudžet	PKCG je tokom 2024. godine planirala aktivnosti na resertifikaciji postojećih i povećanju broja nosilaca žiga "Dobro iz CG", kao i njihovu promociju i kampanju "Snaga je u svima nama".
Operativni cilj 2 Unapređenje tehnoloških procesa										
Indikator učinka					Početna vrijednost (godina u kojoj imamo posljednje zvanično dostupne podatke)		Ciljna vrijednost za 2023.		Ciljna vrijednost za 2024.	
Broj proizvođača koji su uveli inovacije u tehnološki proces (MPŠV)³							20		30	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ⁴	Preporuke za naredni period

³ Početna vrijednost će biti utvrđena u saradnji sa MPŠV tokom I kvartala 2023. godine

⁴ A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

1.3. Podstaci primjenu inovativnih tehnologija i praksi u sektoru poljoprivrede, kao i	IR: Broj proizvođača koji je dobio podršku za uvođenje inovacija u proces proizvodnje Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 17 korisnika/112,197.47€	MPŠV	2023.	2024.	Kontinuirana aktivnost		600,000€ ⁵	112,197.47€	Agrobudžet	Nastavak implementacije aktivnosti planiranih u okviru Agrobudžeta.
Operativni cilj 3 Održivo upravljanje akvakulturom										
Indikator učinka		Početna vrijednost (godina u kojoj imamo posljednje zvanično dostupne podatke)			Ciljana vrijednost 2023.			Ciljana vrijednost 2024.		
Uzgoj prema principima CE % (MPŠV)		60%			70%			80%		
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ⁶	Preporuke za naredni period
1.4. Unapređenje postojećih uzgajališta (morskih i slatkodvodnih)	IR: Broj podržanih uzgajivača za poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora akvakulture Početna vrijednost 2022: 1 Ciljna vrijednost 2023: 14 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 11	MPŠV	II Q 2023	IV Q 2023.	Kontinuirana aktivnost		180,000 ⁷ €	61,340.62 €	Agrobudžet	Obzirom da je u pitanju strateško opredeljenje "poboljšanje konkurentnosti i efikasnosti sektora akvakulture ", Javni pozivi za podršku će biti raspisani i u 2024. godini

⁵ Mjera 2.1. iz Agrobudžeta, iznos se odnosi na dvije godine

⁶ A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

⁷ Navedeni iznos planiran za dvogodišnji period 2023-2024.

1.5. Istraživanje potencijalnih lokacija za uzgoj	IR: Broj lokacija koje su pogodne za uzgoj ⁸ Početna vrijednost 2022: 3 Ciljna vrijednost 2023: 3 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 2	MPŠV IBM	IIQ 2023.	IVQ 2024.	Kontinuirana aktivnost		70,000 ⁹ €	35,000 €	Agrobudžet	Nastavak programa analiza u novim zonama potencijalno pogodnim za marikulturu na otvorenom moru
1.6. Uspostavljena laboratorija za mrijest kamenice i proizvodnju mikro- algi	IR: Operativna laboratorija u IBM-u Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Laboratorija uspostavljena	MPŠV IBM	2019.	IVQ 2023.	Realizovna aktivnost		500,000 ¹⁰ €	70,000 €	Interreg IPA CBC Albanija-Italija-Crna Gora Food 4 Health	
1.7. Zaštita geografskog porijekla Bokokotorske mušlje	IR: Proizvod sa oznakom stavljen na tržište Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	MPŠV IBM	2021.	IV Q 2024.	Nije realizovana	IV Q 2024.	5,000€	2,000 €	Interreg IPA CBC Albanija-Italija-Crna Gora Food 4 Health	Aktivnost nije realizovana zbog kašnjenja u izradi dokumenta interne kontrole udruženja.
1.8. Sertifikacija proizvoda organske akvakulture	IR: Uspostavljena procedura za sertiikovanje organske akvakulture Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	MPŠV IBM Monteorganica	2021.	IVQ 2024.	Nije realizovana	n/a	2,000€	n/a	Interreg IPA CBC Albanija-Italija-Crna Gora Food 4 Health, FAO AdriaMed projekat	Aktivnost nije realizovana jer se očekuje sprovođenje internih procedura akreditacije kompanije MONTEORGANIC A koja sprovodi program sertifikacije.
STRATEŠKI CILJ 2 UNAPRIJEĐENE DRUŠTVENE, EKOLOŠKE I EKONOMSKE FUNKCIJE ŠUMA I NJIHOVA OTPORNOST NA NEGATIVNE UTICAJE KLIMATSKIH PROMJENA, RURALNI RAZVOJ I BIOEKONOMIJA										
Operativni cilj 1 Unaprijediti poznavanje stepena razvoja, implementacije i spremnosti politika i sektorskih strateških dokumenta										

⁸ Studija/izveštaj IBM-a⁹ Navedeni iznos od planiran za dvogodišnji period 2023-2024.¹⁰ Iznos od 500.000 € je iznos koji je bio planiran za uspostavljanje laboratorije u cjelokupnom periodu trajanja projekta 2019-2023.

Indikator učinka		Početna vrijednost (godina u kojoj imamo posljednje zvanično dostupne podatke)				Ciljna vrijednost za 2023.			Ciljna vrijednost za 2024.		
Definisane smjernice za razvoj šumarstva u kontekstu cirkularne ekonomije		0				Nacrt Smjernica			Objavljene Smjernice		
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ¹¹	Preporuke za naredni period	
2.1. Analiza postojećih politika i strateških dokumenata u sektoru šumarstva i priprema nulnog stanja u kontekstu politika CE u sektoru šumarstva	IR: Objavljena Analiza Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	MPŠV	2023.	2024.	Nije realizovana	2025.	15.000 €		Donacije	Potrebno je obezbijediti sredstva za realizaciju (NAVEDENA AKTIVNOST JE PREDSTAVLJENA I NACRTOM STRATEGIJE RAZVOJA ŠUMARSTVA 2024-2029)	
2.2. Analiza efekata politika i strateških dokumenata drugih sektora i uticaja na implementaciju politika CE	IR: Objavljena Analiza Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	MPŠV	2023.	2024.	Nije realizovana	2025.	15.000€		Donacije	Potrebno je obezbijediti sredstva za realizaciju (NAVEDENA AKTIVNOST JE PREDSTAVLJENA I NACRTOM STRATEGIJE RAZVOJA ŠUMARSTVA 2024-2029), kao	

¹¹ A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

											dio Studije o realnoj primjeni cirkularne (zelene) ekonomije u Crnoj gori – aspekt šume i korišćenje drveta
2.3. Unapređenje zakonodavnog okvira	IR: Donijet podzakonski akt Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	MPŠV	2023.	2024.	Nije realizovana	2026.	/		Nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva		Nakon donošenja Zakona o prometu drveta i proizvoda od drveta biće moguće ostvariti ovu aktivnost (IV kvartal 2025. godine)
2.4. Ažurirati inventuru šuma	IR: Objavljeni podaci nacionalne inventure šuma Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	MPŠV	2023.	2024.		2026.	Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19)	2.000.000 €	Donacije ¹²		Predat projekat GEF na opobravanje
STRATEŠKI CILJ 3 ODRŽIVO KORIŠĆENJE PROSTORA I SVIH RESURSA U IZGRADNJI OBJEKATA											
Operativni cilj 1 Unapređenje oblasti građevinarstva i prostornog planiranja u skladu sa principima cirkularne ekonomije											
Indikator učinka			Početna vrijednost (godina u kojoj imamo poslednje zvanično dostupne podatke)				Ciljna vrijednost za 2023.		Ciljna vrijednost za 2024.		
Broj svih realizovanih zahtjeva (podnijetih i riješenih)¹³ kroz online državni informacijski sistem za oblast prostornog planiranja i izgradnje objekata							5000		10.000		
Broj donijetih planskih dokumenata¹⁴							10		20		
Aktivnost koja utiče na	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum	Status realizacije (pristup semafora) A A A	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ¹⁵	Preporuke za naredni period	

¹² Očekuje se odobrenje projekta, nakon čega će biti preciziran iznos sredstava za ovu aktivnost

¹³ Baza za cijelu Crnu Goru koja se odnosi na broj izdatih UTU, građevinskih dozvola, broj upotrebnih dozvola i odobrenih prijava građenjae dozvole i sl. Početna vrijednost će biti utvrđena u saradnju sa MEPPU tokom I kvartala 2023. godine.

¹⁴ Indikator ukazuje na preduslov za investicije, kao i legalizaciju objekata. Početna vrijednost će biti utvrđena u saradnju sa MEPPU tokom I kvartala 2023. godine.

¹⁵ A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

realizaciju Strateškog cilja				završetk a	A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana		aktivnosti u 2023			
3.1. Prostornim planom Crne Gore (PPCG) uvesti preventivne mjere za ublažavanje uticaja na klimatske promjene	IR: Donijet PPCG koji uključuje preventivne mjere za klimatske promjene Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 1 Pripremljen Nacrt Prostornog plana Crne Gore.	MPPUIDI	2020.	2023.	Kontinuirana aktivnost	IVQ 2024.	<i>Nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva</i>			Pripremljen Nacrt Prostornog plana Crne Gore i u procesu je javne rasprave. Nakon sprovedene javne rasprave nastaviće se aktivnosti u skladu sa Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata.
3.2. Unaprijeđenje zakonodavnog i poslovnog okvira u kontekstu jačanja kontrolnih mehanizama/inspekcijских službi u procesu izgradnje objekata	IR: Donijet Zakon kojim se uređuju oblasti planiranja prostora i izgradnje objekata Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:1 Pripremljen Predlog Zakona o izgradnji objekata	MPPUIDI	2022.	IIQ 2023.	Kontinuirana aktivnost	IVQ 2024. godine	<i>Nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva</i>			Predlog Zakona o izgradnji objekata je pripremljen i u toku je razmatranje i revizija predloženih zakonskih rješenja.
3.3. Uvođenje obavezne kontrole održavanja objekata u novi zakon o planiranju prostora i	IR: Donijet Zakon kojim se uređuju oblasti planiranja prostora i izgradnje objekata Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:1 Pripremljen Predlog Zakona o izgradnji objekata	MPPUIDI	2022.	IIQ 2023.	Kontinuirana aktivnost	IVQ 2024. godine	<i>Nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva</i>			Predlog Zakona o izgradnji objekata je pripremljen i u toku je razmatranje i revizija predloženih zakonskih rješenja.

izgradnje objekata										
3.4. Izrada i usklađivanje Programa razvoja građevinarstva sa principima cirkularne ekonomije	IR: Usvojen Program Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:1 Pripremljen Nacrt Programa razvoja građevinarstva za period 2023-2026 godina	MPPUIDI	IIQ 2021.	IQ 2023.	Kontinuirana aktivnost	IVQ 2024. godine	<i>Nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva</i>		Bužet MER	Pripremljen Nacrt Programa razvoja građevinarstva za period 2023-2026 godina. S obzirom da su Predlogom Programa dati i predlozi za formiranje određenih institucija i da je akcioni plan finansijski i organizaciono izuzetno zahtjevan dokument i u procesu usaglašavanja u Ministarstvu.
STRATEŠKI CILJ 4 UNAPRIJEĐEN RAZVOJ TURIZMA NA PRINCIPIMA ODRŽIVOG RAZVOJA										
Operativni cilj 1 Uvedene „zelene“ (ekološki prihvatljive) vrste smještaja										
Indikator učinka				Početna vrijednost (godina u kojoj imamo posljednje zvanično dostupne podatke)		Ciljna vrijednost za 2023.		Ciljna vrijednost za 2024.		
Broj dodijeljenih kredita/investicije za izgradnju novih i rekonstrukciju, adaptaciju, opremanje postojećih hotelskih i drugih smještajnih objekata uz podsticanje uvođenja novih ekološki prihvatljivih tehnologija i standarda¹⁶						40		17		
Broj novih registrovanih smještaja u skladu sa zelenim principima						3		5		
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja	IR: Indikator rezultata za period 2023-2024. godina Početna vrijednost 2022:	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ¹⁸	Preporuke za naredni period

¹⁶ Emisioni standardi koji podrazumjevaju: povećanje energetske efikasnosti, upotrebu obnovljivih izvora energije, toplifikacija, ograničenje upotrebe fosilnih goriva, povećanje zelenih površina, efikasnijeg korišćenja resursa i dr. Početna vrijednost za oba indikatora učinka će biti utvrđena od strane MERT tokom I kvartala 2023. godine

¹⁷ U planu kreiranje novog Programa za unapređenje EE u hotelskoj industriji.

¹⁸ A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

	Ciljna vrijednost 2023: Ostvarena vrijednost u 2023.godini:				A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana		aktivnosti u 2023			
4.1. Unapređenje zakonodavnog okvira i ažuriranje postojećeg Priručnika za smještajne Kapacitete	IR: Ažurirani Priručnik objavljen na internet stranici Ministarstva Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	MTEORRS	IIQ 2023.	III Q 2024.	Kontinuirana aktivnost		<i>Nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva</i>	/		S obzirom na činjenicu da je izborom 44. VCG došlo do njenih strukturalnih i personalnih promjena, Predlog zakona je vraćen iz skupštinske procedure resornom Ministarstvu. Intenzivirati aktivnosti na unapređenju zakonodavnog okvira
4.2. Unapređenje međuresorne saradnje	IR: Broj projektnih aktivnosti sa sektorima građevinarstva, ekologije i poljoprivrede Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:1	MTEORRS MPŠV	IQ 2023.	IVQ 2024.	Realizovana aktivnost		<i>Nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva</i>			IPARD III program 2021-2027 - Mjera 7 – diverzifikacija gazdinstava i razvoj poslovanja (projekat MPŠV-a, na godišnjem nivou).
4.3. Stvaranje preduslova i kreiranje programa za podršku zelenim investicijama	IR: Broj programa za podršku zelenim investicijama u turizmu Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 40	MTEORRS IRF	IQ 2023.	IVQ 2024.	Realizovana aktivnost		50,000€	1,500,000 €	Budžet MERT	U okviru „Programa za podsticaj direktnih investicija u turizmu i ugostiteljstvu za 2023. godinu“ - nabavka opreme velike vrijednosti u turizmu,

										<p>podržano 40 korisnika. Program za podršku unapređenju energetske efikasnosti u hotelskoj industriji iniciran je u okviru međuresorne saradnje Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma (MERT) i Ministarstva kapitalnih investicija (MKI) u cilju obezbjeđenja sinergije za uspostavljanje neophodne podrške daljem razvoju i unapređenju kvaliteta usluga u sektoru turizma, a u skladu sa prioritetima Strategije razvoja turizma Crne Gore 2022-2025. godine. Crna Gora je kao država korisnica IPA-e III dobila mogućnost korišćenja bespovratne finansijske</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

										<p>pomoći u iznosu od 30.000.000,00 eura u okviru paketa hitne podrške Evropske unije državama Zapadnog Balkana za prevazilaženje energetske krize, dok je za realizaciju ovog projekta predviđen budžet od 3.5 miliona eura, te se očekuje da oko 20 hotela bude podržano. Programom je predviđeno uspostavljanje finansijskog mehanizma za unapređenje energetske efikasnosti i povećanja upotrebe dostupnih izvora obnovljive energije od strane hotelskih objekata, a što će doprinijeti povećanju kvaliteta pruženih usluga.</p>
<p>Operativni cilj 2 Unapređen razvoja "zelenih vrsta usluga"</p>										
<p>Indikator učinka</p>				<p>Početna vrijednost (godina u kojoj imamo poslednje zvanično dostupne podatke)</p>			<p>Ciljna vrijednost za 2023.</p>		<p>Ciljna vrijednost za 2024.</p>	

Broj dodijeljenih eko oznaka za zelene usluge				14			20		25	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ¹⁹	Preporuke za naredni period
4.4. Uvođenje oznake kvaliteta za zelene usluge (eko oznaka, za domaćinstva) u pravni okvir	IR: Broj različitih eko oznaka uvedenih kroz zakon/podzakonske akte Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	MTEORRS	2023.	2024.	Kontinuirana aktivnost		Nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva			S obzirom na činjenicu da je izborom 44. VCG došlo do njenih strukturnih i personalnih promjena, Predlog zakona o turizmu i ugostiteljstvu je vraćen iz skupštinske procedure resornom Ministarstvu. Shodno navedenom, očekuje se intenzivnija aktivnost na pripremi Predloga zakona.
4.5. Podrška i promocija destinacije u kontekstu oznaka kvaliteta i pozicioniranja Crne Gore kao ekološke države u turističkoj	IR: Broj programa za podršku i promociju poslovanja sa oznakom kvaliteta za zelene usluge Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	MTEORRS NTO CG	IQ 2023.	IVQ 2024.	Kontinuirana aktivnost		45,000€		Budžet MER	NTO

¹⁹ A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

ponudi sa fokusom na turizam kao jedan od elemenata nacionalnog brenda											
Operativni cilj 3 Razvoj posebnih oblika turizma uz implementaciju inovativnih rješenja											
Indikator učinka				Početna vrijednost (godina u kojoj imamo posljednje zvanično dostupne podatke)			Ciljna vrijednost za 2023.		Ciljna vrijednost za 2024.		
Stepen realizacije AP za razvoj ruralnog turizma				0			82%		100%		
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ²⁰	Preporuke za naredni period	
4.6. Izrada programa i akcionog plana za razvoj ruralnog turizma	IR: Program i Akcioni plan usvojeni od strane Vlade Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 1 (Izrađen Predlog Programa i AP za razvoj ruralnog turizma)	MTEORRS	2023.	2023.	Realizovna aktivnost		40,000€	40,000€	IPA projekti	Sredstva su obezbijedena u okviru projekta "Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA II) 2014-2020" - COVID Complementary measure - Support to SME in Montenegro".	
4.7. Razvoj koncepta modernizacije turističko-ugostiteljskih objekata i plaža prema	IR: Izrađen koncept Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	MTEORRS	IQ 2023.	IVQ 2024.	Kontinuirana aktivnost		5,000€		Budžet MER	Intenziviranje aktivnosti na planu uključivanja pružaoca turističko-ugostiteljskih usluga i nadležnih	

²⁰ A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

efikasnom korišćenju resursa i cirkularnih materijala										institucija (na državnom i lokalnom nivou) u izradu Koncepta
Operativni cilj 4 Unaprijeđenje infrastrukture i održivog transporta u službi turizma										
Indikator učinka				Početna vrijednost (godina u kojoj imamo posljednje zvanično dostupne podatke)			Ciljna vrijednost za 2023.		Ciljna vrijednost za 2024.	
Broj (km) uređenih planinskih i biciklističkih staza u okviru Nacionalne mreže planinskih staza				1300 km planinarskih staza i oko 2.500 km biciklističkih staza ²¹			20 km planinarskih staza 10 km biciklističkih staza		40 km planinarskih staza 20 km planinarskih staza	
Broj registrovanih seoskih domaćinstava obuhvaćenih aplikacijom				3			270		310	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ²²	Preporuke za naredni period
4.8. Uređenje i održavanje planinskih i biciklističkih staza i panoramskih puteva (ruta) radi povezivanja turističkih atrakcija	IR: Broj uređenih i održavanih planinskih i biciklističkih staza i panoramskih puteva(km) i ruta (broj) Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:1	MTEORRS PSCG BSCG	IQ 2023.	IVQ 2024.	Kontinuirana aktivnost		80,000€	40,000€	Budžet MTEORRS	Djelimično realizovana aktivnost, Planinarskom savezu, za uređenje planinskih staza uplaćeno je 40.000eura, dok za uređivanje biciklističkih staza i panoramskih ruta nijesu planirana sredstva budžetom.

²¹ Izveštaj o realizaciji AP Strategije razvoja turizma u CG 2020. godine²² A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

4.9. Digitalizacija (izrada audio-vodiča) panoramskih puteva (ruta) i kulturno – historijskih znamenitosti	Broj aplikacija za audio-vodiče Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:1	MTEORRS	IQ 2023.	IVQ 2024.	Realizovna aktivnost		20,000€	25,000€	Budžet MTEORRS	Urađena mobilna aplikacija za seoska domaćinstva, izdvojeno 25.000 eura.
STRATEŠKI CILJ 5 UNAPRIJEĐENA KONKURENTNOST PRIVREDE KROZ DIVERSIFIKACIJU, INOVACIJE I POVEĆANJE RESURSNE EFIKASNOSTI										
Operativni cilj 1 Uspostaviti stabilan sistem i razviti mehanizme finansiranja za primjenu poslovnih modela cirkularne ekonomije										
Indikator učinka				Početna vrijednost (godina u kojoj imamo poslednje zvanično dostupne podatke)			Ciljna vrijednost za 2023.		Ciljna vrijednost za 2024.	
Broj podržanih preduzetnika/privrednih društava (MER)							150		200	
Broj podržanih mladih i žena (MER) - od podržanog broja preduzetnika/privrednih društava				50			100		100	
Broj sertifikovanih eksperata LCA (IRF)				0			3		6	
SBA score za dimenziju 9 (MER)				3.65			3.70 ²³		3.75	
Broj preduzeća koja vrše energetske preglede zgrada (MEIR)				11			15		20	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ²⁴	Preporuke za naredni period
Održivo finansiranje i tehnološki razvoj										
5.1. Podsticati cirkularnu tranziciju kroz programe podrške	IR: Broj podržanih preduzetnika / privrednih društava Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 200.000€	MER IRF	2023.	2023.	Kontinuirana aktivnost		200,000€	32,613.01 €	Budžet MER- a	Utvrđena je veća zainteresovanost privrede za Programsku liniju za cirkularnu

²³ U 2023. godini nije rađen ciklus procjene i ostvarenosti politika razvoja MSP, te tako još uvijek nisu utvrđeni rezultati.²⁴ A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

namijenjene privredi	Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 4/32.613,01€ 1 preduzeće u vlasništvu žena/10,000€ vrijednost podrške									ekonomiju u 2023. godinu, u odnosu na prethodnu godinu. Planom rada MER radiće se na poboljšanju Programa za 2024., kroz otvaranje javnih konsultacija, gdje će se dati mogućnost privredi da iskaže svoje potrebe i da da eventualne sugestije za dalje unapređenje sa akcentom na promociju koncepta cirkularne ekonomije.
5.2. Podsticati inovacije u funkciji optimizacije proizvodnje	IR: Broj podržanih MSP Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 2	Fond za inovacije	2023.	2024.	Kontinuirana aktivnost		2,000,000	153,816 €	Budžet Crne Gore (MSP/Fond) za inovacije	Od ukupno ugovorenih 68 projekata u 2023. godini, Fond je podržao dva projekta kroz Program jačanja inovativnosti MSP, u okviru kojih se podstiču inovacije u funkciji optimizacije proizvodnje. Sredstva u vrijednosti od 2.000.000 € planirana za sprovođenje

										aktivnosti u 2023., odnose se na podršku projektima iz svih domena i oblasti.
5.3. Podsticati inovacije u funkciji energetske efikasnosti u industriji	IR: Broj podržanih privrednih subjekata Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 (Početak implementacije programa u 2023. godini) Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 7	MER MPS Fond za inovacije	II kvartal 2023.	IV kvartal 2024.	Realizovna aktivnost		1,000,000€	1,000,000€	Budžet Crne Gore (MER)	Za realizaciju Programa EE za period 2023/2024. podnijeto je ukupno 15 prijava privrednih subjekata iz sektora prerađivačke industrije. Za 9 prijava koje su pozitivno ocijenjene izrađuje se studija izvodljivosti. Na osnovu redosljeda sa rang liste slijedi potpisivanje Ugovora o sufinansiranju i dodjela grantova. Usvajanje novog Programa EE za implementaciju u periodu 2024/2025. godini je predviđeno za III kvartal 2024. Iznos od 1,000,000€ za implementaciju Programa EE, je u 2023. godini

										prenijet Fondu za inovacije. Sredstva ugovorena u 2024. za 7 preduzeća kojima će biti isplaćeni grantovi.
5.4. Podsticati MSP da primijene proces digitalizacije	<p>IR: Broj podržanih preduzetnika / privrednih društava</p> <p>Početna vrijednost 2022: 215.951,94€ (dodijeljeno ženama vlasnicama 19 preduzeća u iznosu od 84.379,94 €)</p> <p>Ciljna vrijednost 2023: 200.000€ Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 37/191,340.01€, od čega za žene 86,705.72€ (53%)</p>	MER	2023.	2023.	Kontinuirana aktivnost		200,000	191,340.01€	Budžet MER- a	Planom rada MER radi se na poboljšanju Programa za 2024., kroz otvaranje javnih konsultacija, gdje je data mogućnost privredi da iskaže svoje potrebe i da da eventualne sugestije za dalje unapređenje i promociju u biznis zajednici.
5.5. Analiza stanja i definisanje preporuka za razvoj poslovnog modela MMSP ka cirkularnom poslovanju	<p>IR: Urađena analiza sa preporukama</p> <p>Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 1</p> <p>Urađena Analiza stanja i definisane preporuke za razvoj poslovnog modela MMSP ka cirkularnom poslovanju</p> <p>IR: Ukupan broj preduzeća obuhvaćen analizom</p> <p>Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 11 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 11</p>	MER	2023.	2023.	Realizovna aktivnost		127,000 ²⁵	127,000€	IPA donacije	Aktivnosti urađene u okviru Komponente 2 Projekta „Podrška odgovoru na krizu COVID-19 u Crnoj Gori“, koji ima za cilj jačanje kapaciteta malih i srednjih preduzeća pružanjem ciljanih savjeta o poboljšanju diversifikacije

²⁵ Navedeni iznos sredstava je u okviru donacije namijenjen za sprovođenje aktivnosti 5.5. i aktivnosti 5.6.

5.6. Definirati alat koji će omogućiti donosiocima odluka da unaprijede zakonodavni okvir u skladu sa standardima EU u oblasti CE (Check lista)	IR: Pripremljen dokument i distribuiran svim relevantnim ministarstvima Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:1 Urađen pregled stanja sa preporukama za dalje unapređenje zakonodavnog okvira u skladu sa standardima EU u oblasti CE (Check lista)	MER	2023.	2023.	Realizovna aktivnost				IPA donacije	poslovanja, kao i njihovog pravca razvoja i prelaska na cirkularni model poslovanja. Studija je urađena za preduzeća, koji su bili dio ispitanika koji su učestvovali u studiji istraživanja za uvođenje novih poslovnih modela cirkularne ekonomije, a za koje su date ciljane preporuke za dalje unapređenje.
5.7. Unapređenje info tačke sa informacijama vezanim na finansijske instrumente za transformaciju poslovnih modela na principima CE	IR: Razrađena komponenta za CE na portalu biznis.me ili uspostavljena nova internet platforma Početna vrijednost 2022: 1 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:1	MER	2023.	2024.	Kontinuirana aktivnost		Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19)		Donacije	Na portalu biznis.gov.me se redovno ažuriraju informacije u cilju podsticaja cirkularne ekonomije.
5.8. Definisanje klimatske strategije, izrada metodologije za evaluaciju zelenih projekata kao unapređenje	IR: Razvijena klimatska strategija Početna vrijednost 2022: N/A Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0 Završen proces odabira konsultanta	IRF	2023.	2024.	Kontinuirana aktivnost		400,000	0	AFD	Izrada strategije je planirana za 2024. godinu, obzirom da je proces odabira konsultanta trajao duže nego što je planirano

ponude zelenih finansisjkih proizvoda.	<p>IR: Razvijena metodologija za procjenu klimatskih projekata</p> <p>Početna vrijednost 2022: N/A Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Završen proces odabira konsultanta</p> <p>IR: Broj zaposlenih koji su prošli obuku</p> <p>Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0</p>									uslijed neophodnosti preciziranja stavki ponude.
5.9. Finansiranje projekata sa klimatskom komponentom (zaštita životne sredine, energetska efikasnost i sl.)	<p>IR: Broj projekata koji su dobili kreditnu podršku za zeleno poslovanje</p> <p>Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0</p>	IRF	IQ 2023.	IV Q 2024.	Kontinuirana aktivnost		80.000.000 (EIB – 20.000.000€) AFD – 30.0000.000€ CEB – 30.000.000€	0	EIB AFD CEB	<p>U toku je evaluacija od strane EIB-a vezano za određeni broj projekata koji bi mogli da zadovolje klimatsku komponentu.</p> <p>AFD sredstva nisu korištena za finansiranje klimatskih projekta uslijed nedostatka projekata i visokih troškova finansiranja.</p> <p>CEB sredstva nijesu iskorišćena usljed nedostatka projekata koji bi zadovoljili</p>

Energetska efikasnost										tražene kriterijume.
5.10. Uspostavljanje podsticajnih programa za podršku EE investicija i korišćenje OIE na strani finalne potrošnje energije	IR: Broj korisnika EE26 Početna vrijednost 2022: 191/72.000€ (vrijednost kamate) Ciljna vrijednost 2023: 250 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 258/231,708€	MEIR	2022.	2024.	Realizovana aktivnost		150.000€	231,708€	Budžet MEIR	
5.11. Uvođenje mjera za optimizaciju upotrebe energije u domaćinstvima	IR: Broj domaćinstava koja su uvela mjere EE Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 831 korisnik (Eko fond) Početna vrijednost 2022: 132/360,000€ Ciljna vrijednost 2023: 200 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 258 korisnika/980,000€ (investicije)	Eko-fond MEIR	IIQ 2023	IVQ 2023	Realizovana aktivnost		<i>Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19)</i>	100,000€ 980,000€	Sredstva Eko Fonda Budžet MEIR	U okviru realizacije pilot projekta Eko fonda "Zamjena električnih uređaja u domaćinstvima kupovinom novih energetski efikasnih uređaja" podržan 831 korisnik.
5.12. Obezbeđenje vršenja energetskih pregleda MSP	IR: Broj realizovanih pregleda Početna vrijednost 2022: 9 DEA (2 DEA za DZ Bar i DZ Herceg Novi i 7 školskih objekata) Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 8	MEIR MEEP 2 PEEPB	IVQ 2023	IVQ 2024.	Kontinuirana aktivnost		<i>Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19)</i>	5,000€ 38.853,60 €	MEEP 2- Sjetska banka PEEPB-KFW	U skladu sa planom aktivnosti u 2024. realizovaće se još 6 DEA.

²⁶ Program „Energetski efikasan dom”

<p>5.13. Uvođenje mjera za optimizaciju upotrebe energije u javnom sektoru</p>	<p>IR: Broj objekata koji su optimizovani</p> <p>Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 9</p>	<p>MEIR MEEP 2 PEEPB</p>	<p>IQ 2023.</p>	<p>IVQ 2023.</p>	<p>Kontinuirana aktivnost</p>	<p>IVQ2024.</p>	<p><i>Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19</i></p>	<p>3,719,368 .83</p> <p>163,452.7 4</p>	<p>MEEP 2- Svjetska banka PEEPB KFW- Budet CG</p>	<p>U okviru projekta "Unapređenje energetske efikasnosti u javnim zgradama" -PEEPB- u IIIQ 2023. započeti radovi na optimizaciji OŠ u Kotoru, SSŠ u Nikšiću i Gimnaziji u Tuzima. U okviru projekta "EE u Crnoj Gori" - MEEP2 u IVQ 2023. započeti radovi na izgradnji DZ Podgorica- Golubovci, dok je za izvođenje radova utrošeno 163.452,74€. Za 5 zdravstvenih objekata (DZ Blok V, DZ Mojkovac, DZ Danilovgrad, ZS Žabljak, OB Nikšić), čiji su radovi u toku, ugovoren je iznos od 1.789.825,62€, dok se završetak istih očekuje u IVQ 2024.godini. Ugovorena vrijednost 5.846.401,96 € Planirano je da se radovi završe u IQ2024.</p>
--	--	----------------------------------	-----------------	------------------	--------------------------------------	-----------------	--	---	--	--

Zelene javne nabavke										
5.14. Podsticanje naručilaca da koriste zelene kriterijume prilikom sačinjavanja tenderske dokumentacije	Broj objavljenih postupaka koji sadrže zelene kriterijume Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: / Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0	MF	IQ 2023.	2024.	Kontinuirana aktivnost	2024./202 5.	<i>Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva</i>			Uprkos naporima na promociji zelenih kriterijuma dodjele ugovora o javnoj nabavci, u 2023. godini nije bilo sprovedenih postupaka javnih nabavki primjenom istog. Ovo iz razloga nedovoljno razvijenog tržišta ekološki prihvatljivijih proizvoda, nedovoljne svijesti naručilaca i privrednih subjekata o neophodnosti iskazivanja potreba i ponuda kroz ekološki prihvatljivije proizvode, nedostatka iskustva naručilaca u primjeni ovih kriterijuma i usporena tranzicija ka načinu poslovanja privrednih subjekata uz poštovanje

										<p>standarda zaštite životne sredine.</p> <p>U dijelu iskazivanja potreba za nabavkama proizvoda i usluga koji ispunjavaju veći nivo ekoloških standarda, važan je zaključak Vlade Crne Gore, broj: 08-302/23-5592/2 od 11. decembra 2023. godine, kojim je usvojena informacija o inicijativi Eko fonda o uvođenju električnih i hibridnih automobila za potrebe javnog sektora, a kojim su ministarstva i drugi organi državne uprave obavezni, dok je jedinicama lokalne samouprave preporučeno da od 01. januara 2024. godine, potrebe za nabavkom novih i zamjenom starih automobila, iskazuju kroz</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

										<p>nabavku električnih i hibridnih vozila, izuzev vozila posebne namjene. Ovo bi trebalo da rezultira dodjelom prvih ugovora primjenom zelenih kriterijuma.</p> <p>Imajući u vidu navedeno, dalje aktivnosti bi, pored dalje promocije zelenih kriterijuma dodjele ugovora, uključile i promociju i dvofaznih postupaka javnih nabavki koji omogućavaju ugovoranje inovacija, kao i uticaj donosilaca odluka na naručioce da u procesu planiranja javnih nabavki, potrebe iskazuju kroz nabavku proizvoda i usluga koji ispunjavaju veći nivo ekoloških standarda.</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5.15. Donošenje Smjernica za ozelenjavanje javne uprave	Smjernice objavljene na internet stranici Vlade Crne Gore Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0	KOR MJU MF	II Q2023.	IV Q 2023.	Kontinuirana aktivnost	IIIQ2024.	5.000€		Budžet KOR-a	MF: Aktivnost je prenijeta i planirana u III kvartalu tekuće godine, iz razloga dostupnosti i neophodne ekspertske pomoći od strane eksperata SIGME. KOR: Smjernice za ozelenjavanje javne uprave sa UNECE-om *potrebna revizija
STRATEŠKI CILJ 6 STVORENO PODSTICAJNO OKRUŽENJE ZA CIRKULARNU TRANZICIJU										
Operativni cilj 1 Jačati kapacitete za primjenu koncepta cirkularne ekonomije i promovisati koncept na svim nivoima										
Indikator učinka				Početna vrijednost (godina u kojoj imamo posljednje zvanično dostupne podatke)			Ciljna vrijednost za 2023.		Ciljna vrijednost za 2024.	
Broj (univerzitetskih) edukativnih programa sa uključenom tematikom CE				0			1		3	
Broj eko osnovnih škola (Zavod za školstvo)				17			45		51	
Broj MSP koje su dobile nagradu za društveno odgovorno poslovanje (PKCG, UPCG i ADP Zid)				9			10		11	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ²⁷	Preporuke za naredni period
6.1. Organizovanje promotivnih aktivnosti o benefitima koje	IR: Broj organizovanih aktivnosti po grupi zainteresovanih strana tokom godine Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023:	MER MERT MPŠV MPS AZŠS	IQ 2023.	IVQ 2024.	Kontinuirana aktivnost		<i>Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19)</i>		IPA Projekti Donacije	KOR: Organizovano više sastanaka radnih grupa Nacionalnog

²⁷ A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

donosi primjena koncepta CE u okviru svakog od razvojnih sektora ²⁸ i za sve grupe zainteresovanih strana ²⁹	<p>Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 13 događaja/314 učesnika</p> <p>KOR: 10 događaja /282 učenika AZŽS: 3 obuke /32 učesnika (projekat "Plan eliminacije HCFC supstanci") 1 dvodnevna radionica/22 učesnika (projekat "Plan za Implementaciju Kigali Amandmana")</p> <p>ZZS: 15 promotivnih aktivnosti /11 škola</p>	KOR UNDP NVO								<p>savjeta za održivi razvoj čija je jedna od ključnih tema cirkularna ekonomija. Organizovane aktivnosti pod platformom "Dijalog za razvoj". Komunikacija sa Evropskom agencijom za zaštitu životne sredine na temu CE.</p> <p>AZŽS : Obrazloženje: 1. Kao dio aktivnosti u okviru Projekta "Plan eliminacije HCFC supstanci" Agencija za zaštitu životne sredine realizovala je: 3 Obuke za servisne tehničare: u period 9-10 februar; 23-24 mart; i 29-30 jun 2023. god. u Srednjoj stručnoj školi „ Ivan Uskoković</p>
--	---	--------------------	--	--	--	--	--	--	--	---

²⁸ Tokom konsultacija su prikupljeni predlozi da se organizuju promotivne aktivnosti na sljedeće teme: uvođenje zelenih vrsta smještaja; značaj organske proizvodnje; značaj selektivnog odvajanja otpada; proizvodnja zasnovana na drvetu i principima CE; uvođenje mjera energetske efikasnosti u ključne razvojne sektore, promocija cirkularnog proizvoda, značaj eko-označavanja, eliminacija HCFC supstanci, uloga komercijalnih banki u cirkularnoj tranziciji i sl. - predlog je da definišemo jednu opštu aktivnost za sve sektore kako bismo izbjegli eventualno ograničavanje samo na ove teme.

²⁹ Najmlađi, privredna društva, institucije, fizička i pravna lica, itd.

										<p>“održane su obuke za Pravilno rukovanje i servisiranje rashladnih i klima uređaja za 32 servisna tehničara. Obuke su organizovane u skladu sa Pravilnikom o programu stručnog osposobljavanja lica koja vrše djelatnost ugradnje, održavanja i/ili popravke kao i isključivanja iz upotrebe opreme i proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač ili alternativne supstance ("Sl. list CG", br. 132/21).</p> <p>- Unapređenje opremljenosti u servisnom sektoru (sektor rashladnih i klima uređaja):</p> <p>U cilju poboljšanja tehničke opremljenosti sektora za servisiranje rashladnih i klima</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

										<p>uređaja Agencija za zaštitu životne sredine je tokom 2023. god raspisala konkurs i izvršila podjelu alata i uređaja za servisiranje rashladnih i klima uređaja kvalifikovanim preduzećima. Set opreme koji sadrži uređaj za prikupljanje rashladnih fluida, vakum pumpu, vagu, detektor curenja, cilindar za prikupljanje rashladnih fluida, komplet za lemljenje i drugi servisni alat doprinijeće unapređenju Dobre servisne prakse u ovom privrednom sektoru. Pravilnom upotrebom i izborom odgovarajućih alata podiže se kvalitet servisiranja i smanjuju se curenja rashladnih fluida, a omogućena je i ponovna</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

										<p>upotreba već korištenih rashladnih fluida, čime se doprinosi smanjenju potrošnje rashladnih fluida.</p> <p>2. U okviru Projekta "Plan za implementaciju Kigali Amandmana u period 29-30. novembar organizovana je radionica „Kigali amandman- Plan za smanjenje potrošnje HFC sustanci u Crnoj Gori“. Cilj radionice je bio da se relevantnim zainteresovanim stranama prezentuju informacije o obavezama Crne Gore prema Kigali amandmanu; itd. Radionici su prisustvovali predstavnici: državnih institucija, vlasnici rashladne i klimatizacije opreme, uvoznika opreme i rashladnih fluida, predstavnici</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

										<p>sektora rashladnih i klima uređaja, i obrazovnih institucija, itd.</p> <p>ZZS: U 2023. godini je realizovano 15 promotivnih aktivnosti za svaku od 15 Obrazovno-vaspitnih ustanova koje su sprovele projekat Cirkularna ekonomija u Eko-školama. Takođe učenici ovih škola su učestvovali u kvizu Koliko znam o cirkularnoj ekonomiji. Za 2024 godinu je planirano uključivanje još šest škola u sprovođenje bprograma cirkularne ekonomije. Takođe tokom 2024. godine biće postavljena 4. Mozajika u Mojkovcu, Nikšiću, Podgorici i Baru koji će biti urađeni od</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

										reciklirane plastike.
6.2. Izrada informativno edukativnih materijala u cilju promocije CE	IR: Broj objavljenih informativno-edukativnih materijala Početna vrijednost 2022: 1 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:1	MER MERT MPŠV MPS AZŠS KOR NVO	IQ 2023.	IVQ 2024.	Kontinuirana aktivnost		<i>Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19)</i>		IPA Projekti Donacije	AZŠS :U okviru Projekta "Plan eliminacije HCFC supstanci u toku je izrada priručnika "Dobra servisna praksa u rashladnoj tehnici". Kod dobre servisne prakse bavi se prije svega problematikom sa kojom se u praksi srijeću serviseri rashladnih i klima uređaja. On predstavlja skup pravila ponašanja i sadrži informacije koje mogu biti korisne svima koji su na bilo koji način povezani s rashladnom i klimatizacionom tehnikom.
6.3. Organizacija Hackathona na temu cirkularne ekonomije	IR: Broj organizovanih hackatona na temu CE Početna vrijednost 2022: 1 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:1	PKCG NVO MPS (partner)	IIQ 2023.	IVQ 2024.	Realizovana aktivnost		<i>Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19)</i>		IPA Projekti Donacije	U 2023. godini, održan je treći Climathon u Podgorici. Događaj posvećen najboljim digitalnim rješenjima za probleme koji

										nastaju zbog klimatskih promjena. Climathon organizuje NVO Gnijeздо – NEST u saradnji sa UNIQA osiguranjem, Erste bankom, Privrednom komorom Crne Gore, Agencijom za zaštitu životne sredine, Ministarstvom turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Glavnim gradom, te kompanijama Five G, First Line, BENU i Red Bull.
6.4. Edukacija proizvođača o potencijalima poslovnih modela cirkularne ekonomije	IR: Broj organizovanih programa edukacije za proizvođače i broj polaznika Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 11 radionica/329 učesnika 1 konferencija/167 učesnika	PKCG MER NVO	IQ 2023.	IVQ 2024.	Realizovana aktivnost		Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19)		IPA Projekti Donacije	PKCG je održala 11 radionica i seminara sa fokusom na zelenu ekonomiju sa ukupno 329 učesnika; Takođe, orgnaizovana je Konferencija o zelenoj ekonomiji sa 167 učesnika u okviru panela prezentovana su najbolja rješenja cirkularnih poslovnih modela
6.5. Edukacija državnih	IR: Broj državnih službenika koji su završili obuku	MF UZK	IQ 2023.	IVQ 2024.	Kontinuirana aktivnost		Nije procijenjen		IPA Projekti Donacije	Od 20 - 21 septembra 2023.

službenika o zakonskim mogućnostima u kontekstu primjene koncepta zelenih javnih nabavki u praksi	Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 30 Ostvarena vrijednost u 2023. godini: 30						iznos (veza s aktivnošću 6.19)			godine, u organizaciji Ministarstva finansija – Direktorat za politiku javnih nabavki, održana je dvodnevna radionica na temu zelenih nabavki u Crnoj Gori, namijenjene naručiocima, radi afirmacije zelenih kriterijuma u postupcima javnih nabavki u narednom periodu. Ovu aktivnost su realizovali eksperti iz Holandije koja ima višegodišnje iskustvo u ovom segmentu javnih nabavki, a kroz instrument predpristupne pomoći – TAIEX u vezi sa uvođenjem zelenih i održivih nabavki, koju je obezbijedilo Ministarstvo.
6.6. Organizovanje kampanje čiji je cilj podsticanje i afirmacija	IR: Broj novih proizvoda koji su nosioci žiga “Dobro iz Crne Gore” Početna vrijednost 2022: Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023. godini: 11	MER PKCG	2023.	2024.	Kontinuirana aktivnost		Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19)		Donacije	Pravo na označavanje žigom u 2023. godini imalo je 40 proizvoda i jedna

domaćih proizvoda									usluga iz 11 kompanija. Nastavak dodjele žiga "Dobro iz Crne Gore", kao i nastavak kampanje "Snaga je u svima nama" u okviru segmenta koji je namijenjen podizanju svijesti o kupovini domaćih proizvoda po sloganom "Za naš razvoj: Kupujmo naše".	
6.7. Uvođenje predmeta iz oblasti CE u nastavni plan univerziteta ³⁰	IR: Broj nastavnih predmeta i programa Početna vrijednost 2022: Ciljna vrijednost 2023: Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0 IR: Broj polaznika Početna vrijednost 2022: Ciljna vrijednost 2023: Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0	UCG UDG UM	IIQ 2023.	IVQ 2024.	Kontinuirana aktivnost		Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19)		Intezivirati aktivnosti na uvođenju oblasti CE kao predmetna aktivnost u nastavnom planu.	
Operativni cilj 2 Unaprijediti upravljanje otpadom primjenom koncepta cirkularne ekonomije										
Indikator učinka				Početna vrijednost (godina u kojoj imamo posljednje zvanično dostupne podatke)			Ciljna vrijednost za 2023.		Ciljna vrijednost za 2024.	
Ukupna količina komunalnog otpada pripremljenog za ponovnu upotrebu ili recikliranje od ukupne količine sakupljenog komunalnog otpada (%)³¹				11.52%			15%		18%	

³⁰ Ova aktivnost uključuje i kraće programe kao što su ljetnje škole

³¹ Navedeni indikator je preuzet iz Izveštaja o sprovođenju Državnog plana za upravljanje otpadom za 2020. godinu koji priprema MEPPU, a u narednom periodu je planiranje usklađivanje metodologije, pa će o ovom indikatoru izvještavati Monstat

Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ³²	Preporuke za naredni period
6.8. Izrada podzakonskog akta koja će definisati metodologiju za utvrđivanje količina otpada za koje su utvrđeni ciljevi ³³	IR: Donijeta Uredba o metodologiji Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 1 Pravilnik o metodologiji za utvrđivanje sastava i količine komunalnog otpada na teritoriji jedinice lokalne samouprave	MTEORRS	IVQ 2022.	IVQ 2023.	Realizovna aktivnost		10,000€	10,000€	UNDP	
6.9. Uspostavljanje informacionog sistema za EPR	IR: Obezbijedeno redovno izvještavanje o količinama otpada za svaki tok otpada ³⁴ Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0	AZŽS MONSTAT	IIIQ 2023.	II Q 2024. ³⁵	Nije realizovana	2024./2025.	70, 000		Donacije	U toku je realizacija projekta za pisanje TOR za informacioni sistem za EPR kao i pisanje pravilnika koji su neophodni za uspostavljanje ovog informacionog sistema, a sve na osnovu predloga Zakona o upravljanju otpadom. Shodno činjenici da je Zakon o

³² A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

³³ Ciljevi za svaki tok otpada su definisani Nacrtom zakona

³⁴ Tokovi otpada su definisani Nacrtom zakona o upravljanju otpadom

³⁵ Uspostavljanje informacionog sistema za EPR zavisi od dinamike donošenja novog zakona o upravljanju otpadom, kao i dostupnih finansijskih sredstava

										upravljanju otpadom stupio na snagu 4. aprila 2024. godine, da podzakonska akta nisu još donešena, kao i obezbijeđena nabavka finansijskih sredstava za razvijanje softverskog rješenja ova aktivnost se ne može realizovati.
6.10. Donijeti podzakonski akt koji detaljnije definiše uspostavljanje proširene odgovornosti proizvođača	IR: Donijeti podzakonski akti Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0	MTEORRS	IIIQ 2023.	IVQ 2024.	Nije realizovana	2024./2025.	10,000		Budžet MER	Obzirom da Zakon o upravljanju otpadom koji tretira proširenu odgovornost stupio na snagu 4. aprila 2024. godine, nije bilo moguće donijeti prateća podzakonska akta, te tako ovu aktivnost nije bilo moguće realizovati. Novi rok predviđen za realizaciju aktivnosti 2025.
6.11. Uključivanje proizvođača za otpadne gume i električni i elektronski otpad u organizovani	IR: Obezbijeđeno redovno izvještavanje o količinama otpada Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0	AŽŠ MONSTAT	IQ 2024.	IVQ 2024.	Nije realizovana		Sredstva za sprovođenje aktivnosti snose proizvođači/uvoznici otpada		Sredstva za sprovođenje aktivnosti snose proizvođači /uvoznici otpada	Obzirom da Zakon o upravljanju otpadom koji tretira proširenu odgovornost stupio na snagu 4. aprila 2024.

sistem preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada										godine, nije bilo moguće uspostaviti mehanizme kontrole za sprovođenje Zakona, te tako ovu aktivnost nije bilo moguće realizovati. Novi rok predviđen za realizaciju aktivnosti 2025.
6.12. Uspostavljanje mehanizma kontrole za primjenu Zakona u dijelu koji se odnosi na EPR	IR: Broj uspostavljenih šema Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0	MTEORRS /ekološka inspekcija Tržišna inspekcija	IVQ 2023.	IVQ 2024.	Nije realizovana	2024./2025.	Sredstva za sprovođenje aktivnosti snose proizvođači/uvoznici otpada		Sredstva za sprovođenje aktivnosti snose proizvođači /uvoznici otpada	Obzirom da Zakon o upravljanju otpadom koji tretira proširenu odgovornost je stupio na snagu 4. aprila 2024. godine, nije bilo moguće uspostaviti mehanizme kontrole za sprovođenje Zakona, te tako ovu aktivnost nije bilo moguće realizovati. Novi rok predviđen za realizaciju aktivnosti 2025.
6.13. Eliminacija plastike za jednokratnu upotrebu	IR: Donošenje podzakonskog akta Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0	MTEORRS	IIQ 2024.	IVQ 2024.	Nije realizovana	2024./2025.	<i>Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva</i>			Obzirom da Zakon o upravljanju otpadom koji tretira proširenu odgovornost je stupio na snagu 4. aprila 2024. godine, nije bilo

										<p>moгуće donijeti prateća podzakonska akta, te tako ovu aktivnost nije bilo moguće relizovati. Novi rok predviđen za realizaciju aktivnosti 2024./2025.</p>
6.14. Unapređenje infrastrukture za primarno odvajanje ³⁶	<p>IR: Broj novih kontejnera za primarno odlaganje</p> <p>Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0</p> <p>IR: Broj novih vozila za odvoz</p> <p>Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0</p> <p>IR: Broj novih reciklažnih dvorišta</p> <p>Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0</p> <p>IR: Broj novih reciklažnih centara</p> <p>Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0</p>	MTEORRS	IQ 2023.	Kontinuirano	Nije realizovana	2024./2025.	<i>Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19)</i>		<p>Kapitalni budžet EBRD i druge međunarodne finansijske institucije Budžeti komunalnih Preduzeća</p>	<p>Obzirom da Zakon o upravljanju otpadom koji tretira proširenu odgovornost stupio na snagu 4. aprila 2024. godine, kao ni prateća podzakonska akta ovu aktivnost nije bilo moguće realizovati. Novi rok predviđen za realizaciju aktivnosti 2024./2025.</p>
6.15. Pilot aktivnost za	IR: Broj sklopljenih ugovora sa komunalnim preduzećima na nivou JLS za	Komunalna preduzeća	I Q 2023.		Nije realizovana		<i>Nisu potrebna dodatna</i>			

³⁶ vozila za odvoz, reciklažna dvorišta, transfer centar, reciklažni centar; regionalni centri

primarnu selekciju (preduzeća, institucije, škole) sa komunalnim preduzećem na nivou svake JLS (ili nekoliko odabranih u periodu 2022-2024)	odvoz selektivno odvojenog otpada tokom godine Početna vrijednost 2022: Ciljna vrijednost 2023: Ostvarena vrijednost u 2023.godini:					<i>finansijska sredstva</i>			
6.16. Uspostaviti centar za ponovnu upotrebu proizvoda	IR: Uspostavljen centar za ponovnu upotrebu proizvoda Početna vrijednost 2022: Ciljna vrijednost 2023: Ostvarena vrijednost u 2023.godini:	JLS	I Q 2024.		Nije realizovana	<i>Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19)</i>		JLS Kapitalni budžet	
6.17. Realizovati program radionica „repair caffee“ – popravlanje različitih proizvoda	IR: Organizovana radionica Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:0	MTEORRS PKCG Inženjerska komora	II Q 2023.		Kontinuirana aktivnost	<i>Nije procijenjen iznos (veza s aktivnošću 6.19)</i>		Donacije	<i>U skladu sa programskim aktivnostima PKCG uspostavila je HUB cirkularne ekonomije kao jedinstveni punkt za cirkularne ideje i rješenja, te će se u nekoj od daljih planiranih aktivnosti u okviru HUB-a realizovati i dalje radionice.</i>
6.18. Uspostaviti sistem upravljanja građevinskim otpadom	IR: Broj donijetih planova upravljanja građevinskog otpada Početna vrijednost 2022: Ciljna vrijednost 2023: Ostvarena vrijednost u 2023.godini:	Građevinske firme na teritoriji Crne Gore	IQ 2023.		Nije realizovana	<i>Nisu potrebna dodatna finansijska sredstva</i>		Građevinske firme na teritoriji Crne Gore	Ne postoje adekvatna zakonska rješenja po kojima bi građevinske firme bile u obavezi da uspostave sistem upravljanja

	IR: Broj uspostavljenih postrojenja za obradu građevinskog otpada Početna vrijednost 2022: Ciljna vrijednost 2023: Ostvarena vrijednost u 2023.godini:									građevinskim otpadom.
Operativni cilj 3 Unaprijeđen mehanizam koordinacije za sprovođenje koncepta CE										
Indikator učinka				Početna vrijednost (godina u kojoj imamo posljednje zvanično dostupne podatke)			Ciljna vrijednost za 2023.		Ciljna vrijednost za 2024.	
Stepen realizacije AP za CE				0			100%		100%	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ³⁷	Preporuke za naredni period
6.19. Izrada procjene finansijskih sredstava potrebnih za realizaciju AP za CE 2023- 2024.	IR: Urađena procjena finansijskih sredstava za realizaciju AP za CE 2023-2024. Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:1	MER	2023.	2024.	Realizovana aktivnost		5,000		Donacije	Urađena procjena finansijskih sredstava potrebnih za realizaciju AP za CE 2023- 2024. i ista je sastavni dio Izveštaja o realizaciji AP za 2023.
6.20. Izrada vodiča sa metodologijom za izradu lokalnih mapa puta za cirkularnu tranziciju	IR: Izrađen vodič sa metodologijom za lokalne mape puta za CE Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 1	MER	2023.	2024.	Kontinuirana aktivnost		10,000		Donacije	Kroz Program tehničke saradnje sa Svjetskom bankom u 2024. biće urađen Pilot projekat lokalnih mapa puta za cirkularnu tranziciju, koji će obuhvatiti tri

³⁷ A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

										<p>regije (sjevernu, centralnu i južnu). Cilj je da se kroz projekat uradi detaljna analiza stanja i daju preporuke za ubrzani ekonomski održivi razvoj, koji će usloviti transformaciju poslovnih modela na principima cirkularne ekonomije. Ovaj dokument ima za svrhu podizanje svijesti javnosti i podsticanje promjene razmišljanja kako samih građana, tako cjelokupne lokalne zajednice u određenoj regiji, u pogledu efikasnog korišćenja prirodnih resursa i prilagođavanja i djelovanja u skladu sa principima cirkularne ekonomije.</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

V PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD SPROVOĐENJA

Na osnovu identifikovanih izazova i potreba za unapređenjem implementacije Akcionog plana 2023-2024. Nacionalne Strategije cirkularne tranzicije do 2030. godine, za 2023. godinu, predlažu se sljedeće preporuke za naredni period sprovođenja:

- **Donošenje odgovarajućih zakonskih i podzakonskih rješenja:** Potrebno je aktivno praćenje i učešće u procesu donošenja relevantnih zakona i propisa kako bi se osigurala pravovremena implementacija planiranih aktivnosti. Ključno je ubrzanje usvajanja zakona i podzakonskih akata i uspostavljanje mehanizama kontrole kako bi se omogućila realizacija aktivnosti nakon stupanja na snagu novih zakona.
- **Pronalaženje dodatnih izvora finansiranja:** Kako bi se prevazišao nedostatak finansijskih sredstava, potrebno je istražiti mogućnosti za privlačenje dodatnih izvora finansiranja. To može uključivati apliciranje za grantove, fondove EU ili međunarodne donatorske organizacije, kao i razmatranje javno-privatnih partnerstava ili drugih oblika saradnje.
- **Jačanje administrativnih kapaciteta:** Nastaviti sa kontinuiranim ulaganjem u obuku i razvoj administrativnih kapaciteta kako bi se osigurala efikasna implementacija planova.
- **Podrška jedinicama lokalne samouprave:** Jedinice lokalne samouprave trebaju biti aktivno uključene u proces implementacije definisanih mjera i aktivnosti, sa posebnim fokusom na podršku njihovim kapacitetima za primjenu novih zakonskih i podzakonskih akata.
- **Kontinuirana promocija cirkularne ekonomije:** Neophodna je dalje edukacija privrede i stanovništva o efektima primjene definisanih mjera koje se odnose na energetska efikasnost, korišćenje obnovljivih izvora energije, digitalizaciju, uvođenje inovativnih "zelenih" proizvoda i usluga.